

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rīgā 2022.gada 19.oktobrī

Tiesa šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore Ieva Višķere,
senatores Dzintra Amerika un Anita Kovaļevska,

piedaloties pieteicējam [pers.A] un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvjiem [pers.B], [pers.C] un [pers.E],

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz [pers.A] pieteikumu par Centrālās vēlēšanu komisijas 2022.gada 7.oktobra lēmuma Nr. 93 atcelšanu (tādējādi atceļot arī visu vai konkrētu vēlēšanu iecirkņu komisiju lēmumus par balsu skaitīšanas protokolu rezultātu apstiprināšanu) un pienākuma uzlikšanu Centrālajai vēlēšanu komisijai nodrošināt vēlēšanu iecirkņu nodoto vēlēšanu zīmju par 7.sarakstu („Saskaņa” sociāldemokrātiskā partija) pārskaitīšanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2022.gada 1.oktobrī notika 14. Saeimas vēlēšanas. Pieteicējs [pers.A] kā politiskās partijas „Saskaņa” sociāldemokrātiskā partija” deputāta kandidāts šajās vēlēšanās kandidēja Rīgas vēlēšanu apgabalā.

2022.gada 5.oktobrī pieteicējs vērsās Centrālajā vēlēšanu komisijā ar iesniegumu, norādot, ka apstrīd vēlēšanu iecirkņu komisiju lēmumus par balsu skaitīšanas protokolu rezultātu apstiprināšanu un lūdz nodrošināt vēlēšanu iecirkņu nodoto vēlēšanu zīmju par 7.sarakstu („Saskaņa” sociāldemokrātiskā partija) pārskaitīšanu, un, ja netiek apmierināts lūgums par vēlēšanu zīmju pārskaitīšanu visos apgabala vēlēšanu iecirkņos, pieteicējs lūdz nodrošināt par 7.sarakstu nodoto vēlēšanu zīmju pārskaitīšanu konkrēti vēlēšanu iecirkņos Nr. 17, 19, 23, 25, 28, 29, 37, 55, 56, 112, 113, 118, 321, 328, 334, 777, 902 un 948.

Centrālā vēlēšanu komisija ar 2022.gada 7.oktobra lēmumu Nr. 93 (turpmāk – lēmums Nr. 93) iesniegumu noraidīja. Lēmumā norādīts, ka pretēji pieteicēja uzskatam vēlēšanu iecirkņu protokolu oriģinālu izgatavošanā nav pieļauti pārkāpumi, tie ir pienācīgi parakstīti un noformēti.

Nav konstatēts, ka vēlēšanu iecirkņos 14. Saeimas vēlēšanās balsošanas un balsu skaitīšanas laikā būtu pieļauti vēlēšanu norisi un balsu skaitīšanu reglamentējošo normatīvo aktu pārkāpumi, kas varētu būt ietekmējuši vēlēšanu iecirkņu balsu skaitīšanas rezultātu un varētu būt par pamatu vēlēšanu rezultātu atcelšanai un balsu pārskaitīšanai.

[2] Pieteicējs Senātā iesniedzis pieteikumu, kurā lūdz atcelt lēmumu Nr. 93 un līdz ar to arī vēlēšanu iecirkņu komisiju lēmumus par balsu skaitīšanas protokolu rezultātu apstiprināšanu. Pieteicējs arī lūdz nodrošināt vēlēšanu iecirkņu nodoto vēlēšanu zīmju par 7.sarakstu pārskaitīšanu un gadījumā, ja šis lūgums netiek apmierināts, nodrošināt nodoto vēlēšanu zīmju par 7.sarakstu pārskaitīšanu konkrēti iecirkņos Nr. 17, 19, 23, 25, 28, 29, 37, 55, 56, 112, 113, 118, 321, 328, 334, 777, 902 un 948. Tāpat pieteicējs lūdz izskaidrot situāciju, kas bija par pamatu viņa šaubām par vēlēšanu tiesiskumu. Pieteikumā atreferēts pieteicēja apstrīdēšanas iesniegums Centrālajai vēlēšanu komisijai un komisijas lēmumā Nr. 93 uz pieteicēja iebildumiem sniegtās atbildes. Pieteicēja iebildumi pret lēmumu Nr. 93 pamatoti ar turpmāk norādītajiem apsvērumiem.

[2.1] Atbilstoši Dokumentu juridiskā spēka likuma 4.panta ceturtajai daļai, ja saskaņā ar tiesību aktu prasībām dokumentā jābūt vairāku personu parakstiem, dokuments iegūst juridisku spēku, kad to parakstījušas visas attiecīgās personas, savukārt Ministru kabineta 2018.gada 4.septembra noteikumu Nr. 558 „Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība” (turpmāk – Dokumentu noformēšanas noteikumi) 55.punkts paredz: ja dokumenta atvasinājums ir uz vairākām lapām, dokumenta atvasinājuma lapas sanumurē un paraksta katru lapu vai arī visas lapas cauršauj. Pieteicēja ieskatā vēlēšanu iecirkņu protokolu noformēšanā ir jāievēro Dokumentu noformēšanas noteikumos noteiktās dokumentu atvasinājumu noformēšanas prasības.

[2.2] Centrālās vēlēšanu komisijas sēde, kurā tika izskatīts pieteicēja iesniegums, notika attālināti videokonferences režīmā. Šīs sēdes laikā pieteicējam nebija iespējams pārliecināties par komisijas locekļu, kas piedalījās sēdē, identitāti, jo vairāki komisijas locekļi neieslēdza videokameras.

[2.3] Minēto apstākļu kopums pieteicējam rada šaubas, vai vēlēšanu process ir noticis likumīgi.

[3] Centrālā vēlēšanu komisija iesniegusi paskaidrojumus par pieteikumu. Paskaidrojumos norādīts, ka komisija pieteikumu neatzīst, pamatojoties uz lēmumā Nr. 93 norādītajiem apsvērumiem. Komisija uzsver, ka, pārbaudot to iecirkņu komisiju protokolus, kurus savā apstrīdēšanas iesniegumā bija konkretizējis pieteicējs, konstatēts, ka tos ir pienācīgi parakstījuši tie komisijas locekļi, kas piedalījušies balsu skaitīšanā. Komisija arī paskaidro, ka vēlēšanu iecirkņu komisijas tiek izveidotas katra piecu līdz septiņu locekļu sastāvā un pastāv iespēja, ka kāds no komisijas locekļiem nevar piedalīties balsu skaitīšanā (slimības vai citu iemeslu dēļ), tāpēc būtiskākais, lai komisija būtu lemttiesīga, proti, lai balsu skaitīšanā piedalītos komisijas locekļu vairākums un protokolu parakstītu visi tie, kas piedalījušies balsu skaitīšanā.

Centrālā vēlēšanu komisija arī norādījusi, ka likums neaizliedz komisijas sēdes noturēt attālināti, savukārt par to, kuri komisijas locekļi piedalās Centrālās vēlēšanu komisijas sēdē, pārliecinās komisijas priekšsēdētājs un sekretārs, kas paraksta gan sēdes protokolu, gan sēdē pieņemtos lēmumus.

[4] Tiesas sēdē pieteicējs uzturēja pieteikumu, pamatojoties uz tajā norādītajiem argumentiem. Pieteicējs papildus izteica bažas, ka likumā paredzēto īso termiņu dēļ deputātu kandidātiem nav iespējams efektīvi iepazīties ar visu vēlēšanu iecirkņu balsu skaitīšanas protokolus. Tāpat pieteicējs vērsa uzmanību, ka balsu skaitīšanas protokolos mēdz tikt pieļautas kļūdas attiecībā uz lapu numerāciju (tā ir dubulta) un norādīto lapu skaitu.

Centrālā vēlēšanu komisija pieteikumu neatzina, atsaucoties uz pārsūdzētajā lēmumā un paskaidrojumos ietverto pamatojumu.

Motīvu daļa

I

[5] Likumdevēja vēlēšanas, kas atspoguļo varas avota – tautas – gribu, ir demokrātiskas valsts fundamentāls elements. Tāpēc Latvijā kā demokrātiskā un tiesiskā valstī tiesiskais regulējums – visupirms jau Latvijas Republikas Satversmes 1., 6. un 101.pants, kā arī Saeimas vēlēšanu likums – paredz valsts pienākumu nodrošināt efektīvu un tiesisku vēlēšanu procesu, kas ļauj ikvienam Latvijas pilsonim piedalīties vēlēšanās, īstenojot gan tiesības vēlēties, gan arī tiesības kandidēt vēlēšanās (sal. *Senāta 2014.gada 31.oktobra sprieduma lietā Nr. SA-5/2014 10.punkts*).

Viens no būtiskiem šāda vēlēšanu procesa instrumentiem ir arī iespēja tiesas procesā pārbaudīt vēlēšanu norises tiesiskumu, ja pastāv objektīvas bažas par iespējamām pārkāpumiem, kas varētu būt ietekmējuši vēlēšanu rezultātu (*Senāta 2006.gada 3.novembra sprieduma lietā Nr. SA-5/2006 8.1., 8.2.punkts, 2018.gada 31.oktobra sprieduma lietā Nr. SA-3/2018 22., 23.punkts*). Tāpēc Saeimas vēlēšanu likums citstarp paredz, ka kandidātu saraksta iesniedzējam, kā arī katram pieteiktajam kandidātam ir tiesības iepazīties ar vēlēšanu iecirkņu komisiju balsu skaitīšanas protokolus un lēmumu par protokola rezultātu apstiprināšanu apstrīdēt Centrālajā vēlēšanu komisijā, savukārt Centrālās vēlēšanu komisijas lēmumu par apstrīdēto iecirkņa komisijas balsu skaitīšanas protokolu var pārsūdzēt Senātā (minētā likuma 35.¹pants un 54.panta pirmā daļa).

Vienlaikus likumdevējs ir piešķīris lielu svaru tam, lai strīdi par pārkāpumiem vai kļūdām vēlēšanu norisē, tostarp balsu skaitīšanu, tiktu atrisināti līdz jaunās Saeimas darba uzsākšanai, lai tādējādi izvairītos no ilgstošas neskaidrības par vēlēšanu iznākumu. Tāpēc Saeimas vēlēšanu likums gan Centrālajai vēlēšanu komisijai, gan tiesai uzliek pienākumu šādu lietu izskatīt dažu dienu laikā, savukārt likuma 54.panta ceturtā daļa noteic pieteikuma iesniedzēja pienākumu pieteikumu pamatot, kā arī to, ka pierādīšanas pienākums šādās lietās ir administratīvā procesa dalībniekiem.

Tas nozīmē, ka pieteikuma iesniedzējam, sūdzoties par vēlēšanu rezultātiem (tostarp vēlēšanu iecirkņu lēmumiem par balsu skaitīšanas protokolu apstiprināšanu), ir jānorāda uz pietiekami nopietniem un pamatotiem apstākļiem, kas tam objektīvi liek šaubīties par attiecīgās komisijas pieņemto lēmumu pareizību. Savukārt tiesai lietā jāpārbauda vēlēšanu norises tiesiskums kontekstā ar pieteikumā tiesai norādītajiem iespējamām pārkāpumiem (*Senāta 2018.gada 31.oktobra sprieduma lietā Nr. SA-3/2018 26., 29. un 34.punkts*).

[6] Pieteicējs uzskata, ka vēlēšanu iecirkņu balsu skaitīšanas protokolu noformēšanā ir pieļauti tādi pārkāpumi, kuru dēļ šiem protokoliem nav juridiskā spēka. Proti, pēc Saeimas vēlēšanām izmantojot savas tiesības iepazīties ar vēlēšanu iecirkņu balsu skaitīšanas protokoliem, pieteicējs konstatējis, ka balsu skaitīšanas protokolos vēlēšanu komisijas locekļi nav ne parakstījuši protokola pirmās daļas katru lapu, ne arī cauršuvuši tās kopā. Šo iemeslu dēļ pieteicējam radušās bažas par to, vai šādi noformētiem protokoliem ir juridiskais spēks.

Centrālā vēlēšanu komisija nenoliedz faktu, ka vēlēšanu iecirkņu balsu skaitīšanas protokolos tika parakstīta tikai pirmās daļas pēdējā lapa un otrās daļas pēdējā lapa, nevis katra protokola lapa, turklāt vairumā protokolu pirmā daļa netika atsevišķi cauršūta, bet gan cauršūta kopā ar otro daļu. Vienlaikus komisija norāda, ka šāda balsu skaitīšanas protokolu noformēšana atbilst tiesiskajam regulējumam un nav pamata apšaubīt šo protokolu kā dokumentu juridisko spēku.

Līdz ar to Senātam šajā lietā ir jāpārbauda, kā atbilstoši tiesiskajam regulējumam jābūt parakstītiem un noformētiem vēlēšanu iecirkņu balsu skaitīšanas protokoliem un secīgi jāizšķir, vai pamatoti ir pieteicēja iebildumi par pārkāpumiem vēlēšanu iecirkņu balsu skaitīšanas protokolu noformēšanā.

[7] Atbilstoši Saeimas vēlēšanu likuma 29.pantam balsu skaitīšana sākas tūlīt pēc vēlēšanu iecirkņa slēgšanas; skaitīšanu izdara iecirkņa komisijas atklātā sēdē, kurā var piedalīties novērotāji. Savukārt to, kā tiek fiksēti balsu skaitīšanas rezultātā iegūtie dati, visupirms noteic minētā likuma 31.panta pirmā daļa, kā arī 35.panta normas. Proti, balsu skaitīšanas laikā iegūtos datus vēlēšanu iecirkņa komisija ieraksta vēlēšanu gaitas žurnālā. Par balsu skaitīšanu vēlēšanu iecirkņa komisija sagatavo balsu skaitīšanas protokolu, kas sastāv no divām daļām. Balsu skaitīšanas protokola pirmajā daļā no vēlēšanu gaitas žurnāla ierakstāms katra kandidātu saraksta saņemto balsu skaits. Balsu skaitīšanas protokola otrajā daļā no vēlēšanu gaitas žurnāla ierakstāms katra kandidāta saņemto balsu skaits (31.panta pirmā daļa). Pēc balsu skaitīšanas rezultātu apstiprināšanas iecirkņa komisija tos paziņo klātesošajiem pilnvarotajiem novērotājiem un plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem (35.pants).

No minētajām tiesību normām Senāts secina, ka balsu skaitīšanas rezultātus iecirkņa komisija ieraksta vēlēšanu gaitas žurnālā, kas secīgi kalpo par pamatu balsu skaitīšanas protokola sagatavošanai. Balsu skaitīšanas protokolam jāsastāv no divām daļām – pirmajā daļā norāda katra kandidātu saraksta saņemto balsu skaitu, bet otrajā daļā – katra kandidāta saņemto balsu skaitu, ņemot vērā par kandidātu izdarīto „+” atzīmju un svītrojumu skaitu. Protokolu parakstīšanas un cauršūšanas kārtību Saeimas vēlēšanu likums neregulē, proti, šis likums neprasa, lai šādi protokoli tiktu parakstīti vai cauršūti kādā konkrētā veidā.

Tomēr tas nenozīmē, ka līdz ar to katra vēlēšanu iecirkņa komisija, ja vien tā ievēro Saeimas vēlēšanu likuma prasību par protokola veidošanu divās daļās, balsu skaitīšanas protokolu varētu noformēt pēc saviem ieskatiem.

[8] Vēlēšanu iecirkņu komisiju darbību Saeimas vēlēšanu norisē reglamentē ne tikai Saeimas vēlēšanu likums, bet arī Pašvaldības vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju likums. Šis likums noteic, ka pēc vēlēšanu iecirkņa slēgšanas iecirkņa komisija Centrālās vēlēšanu komisijas

noteiktajā kārtībā nodrošina nodoto balsu saskaitīšanu un nogādā balsu skaitīšanas protokolu kopā ar citiem materiāliem attiecīgi republikas pilsētas vai novada vēlēšanu komisijai (minētā likuma 31.pants).

Tādējādi šis likums vēlēšanu iecirkņu komisijām gan balsu skaitīšanas procesā, gan balsu skaitīšanas protokolu nodošanā liek ievērot Centrālās vēlēšanu komisijas noteikto kārtību. Ņemot vērā, ka balsu skaitīšanas process nav iedomājams bez saskaitīšanas rezultātā iegūto datu atspoguļošanas balsu skaitīšanas protokolā, Senāts atzīst, ka līdz ar to iecirkņu komisijām, noformējot balsu skaitīšanas protokolus, saistošs ir ne tikai jau minētais Saeimas vēlēšanu likuma regulējums, bet arī Centrālās vēlēšanu komisijas noteiktā kārtība.

Šāda secinājuma pamatotību apliecina arī likumā „Par Centrālo vēlēšanu komisiju” noteiktā Centrālās vēlēšanu komisijas kompetence. Proti, šā likuma 4.pants citstarp paredz, ka Centrālā vēlēšanu komisija nodrošina Saeimas vēlēšanu likuma izpildi, kā arī šā likuma vienveidīgu un pareizu piemērošanu. Lai Centrālā vēlēšanu komisija varētu pilnvērtīgi nodrošināt minētās funkcijas īstenošanu, likuma 5.pants paredz, ka tā likumu un savas kompetences ietvaros izdod instrukcijas, kas jāievēro visām vēlēšanu komisijām, kā arī valsts un pašvaldību institūcijām un to amatpersonām. Savukārt likuma 6.pants citstarp noteic, ka Centrālā vēlēšanu komisija nosaka ar vēlēšanu norisi saistīto dokumentu paraugus un vēlēšanu komisiju protokolu nosūtīšanas kārtību (minētā panta 3., 4. un 5.punkts).

Tādējādi likumdevējs Centrālajai vēlēšanu komisijai ir piešķīris pilnvaras noteikt kārtību, kādā noformējami ar vēlēšanām saistītie dokumenti (kas neapšaubāmi ietver arī iecirkņu komisiju balsu skaitīšanas protokolus), savukārt vēlēšanu norisē iesaistītajām institūcijām ir noteikts pienākums šo kārtību ievērot.

[9] Senāts konstatē, ka Centrālā vēlēšanu komisija, īstenojot minēto pilnvarojumu, ar 2022.gada 13.jūlija lēmumu Nr. 27 ir apstiprinājusi Saeimas vēlēšanu balsu skaitīšanas instrukciju (turpmāk – Instrukcija).

Atbilstoši Instrukcijai pēc tam, kad saskaitītas par kandidātu sarakstiem nodotās derīgās vēlēšanu zīmes un attiecīgais skaits tiek ievadīts vēlēšanu gaitas žurnālā, balsu skaitīšanas protokola pirmā daļa tiek sagatavota šādā kārtībā: protokola pirmo daļu izdrukā divos eksemplāros un paraksta visi iecirkņa komisijas locekļi, kuri piedalās balsu skaitīšanā (Instrukcijas 37.punkts). Savukārt pēc tam, kad saskaitītas par konkrētiem kandidātiem nodotās balsis, no vēlēšanu gaitas žurnāla izdrukā aizpildīto protokola otro daļu divos eksemplāros. Katru protokola otrās daļas eksemplāru paraksta vēlēšanu iecirkņa komisijas locekļi, kuri piedalās balsu skaitīšanā. Pēc tam apvieno protokola pirmo daļu ar protokola otro daļu, tās kopā caurauklojot, auklas galus sasienot, nostiprinot ar uzlīmi, apzīmogojot un parakstot, norādot vietu, datumu un caursūto lapu skaitu (Instrukcijas 53.punkts).

Ievērojot minēto, Senāts secina, ka atbilstoši Instrukcijai iecirkņa komisijas balsu skaitīšanas protokols ir sagatavojams divos eksemplāros, iecirkņa komisijas locekļi, kuri piedalījušies balsu skaitīšanā, pēc protokola pirmās daļas izdrukāšanas to paraksta, pēc tam pēc protokola otrās daļas izdrukāšanas komisijas locekļi, kuri piedalījušies balsu skaitīšanā, paraksta arī to, un tad abas protokola daļas tiek caursūtas (caurauklotas).

[10] Pieteicējs iebildis pret to, ka balsu skaitīšanas protokoliem tiek parakstīta tikai protokola pirmās daļas pēdējā lapa, bet ne katra no pirmās daļas lapām, un šādi parakstīta protokola pirmā daļa netiek cauršūta atsevišķi, bet gan tikai kopā ar protokola otro daļu.

Pieteicēja ieskatā prasība parakstīt protokola pirmās daļas katru lapu vai šo protokola daļu atsevišķi cauršūt izriet no Dokumentu juridiskā spēka likuma 4.panta pirmās daļas 3.punkta un šā panta ceturtās daļas, kas noteic: lai dokumentam būtu juridisks spēks, tajā iekļauj arī rekvizītu – paraksts (izņemot likumā paredzētus gadījumus); ja saskaņā ar tiesību aktu prasībām dokumentā jābūt vairāku personu parakstam, dokuments iegūst juridisku spēku, kad to parakstījušas visas attiecīgās personas. Tāpat pieteicējs atsaucas arī uz Dokumentu noformēšanas noteikumu 55.punktu, kas noteic: ja dokumenta atvasinājums ir uz vairākām lapām, pirms tā pareizības apliecināšanas visas dokumenta atvasinājuma lapas sanumurē ar arābu cipariem, sākot ar pirmo lapu, un veic vienu no šādām darbībām: paraksta katru lapu un norāda paraksta atšifrējumu (55.1.apakšpunkts); visas lapas cauršuj ar diegu vai caurauklo ar auklu (55.2.apakšpunkts).

Senāts turpmāk norādīto apsvērumu dēļ atzīst, ka minētie pieteicēja argumenti nav pamatoti.

[11] Visupirms norādāms, ka vēlēšanu iecirkņa balsu skaitīšanas protokols tiek izgatavots divos eksemplāros, proti, šim dokumentam ir divi oriģināli (līdzīgi kā, piemēram, līgumus izgatavo vairākos eksemplāros un tie visi ir oriģināli). Tādējādi balsu skaitīšanas protokols nav aplūkojams kā dokumenta atvasinājums un uz to nav attiecināms tiesiskais regulējums, kas attiecas uz dokumentu atvasinājumu izgatavošanu. Tāpēc pieteicēja norādītās Dokumentu noformēšanas noteikumu normas, kas regulē dokumentu atvasinājumu izgatavošanu, vispār nav attiecināmas uz balsu skaitīšanas protokolu noformēšanu.

Savukārt attiecībā uz dokumenta oriģinālu noformēšanu ne Dokumentu juridiskā spēka likums, ne Dokumentu noformēšanas noteikumi nenoteic, ka katram dokumentam ir obligāti jābūt parakstītam katrā lapā (nevis tikai dokumenta beigās) vai cauršūtam.

Kā jau minēts, Dokumentu juridiskā spēka likums paredz, ka dokumentam ir jābūt parakstītam, turklāt gadījumā, ja tajā jābūt vairāku personu parakstam, dokuments iegūst juridisku spēku, kad to parakstījušas visas attiecīgās personas. Tādējādi pretēji pieteicēja uzskatam šis likums nenoteic, ka tāds dokuments, kas sastāv no vairākām lapām, uzskatāms par parakstītu vienīgi tad, ja tiek parakstīta katra no dokumenta lapām. Šāda nosacījuma attiecībā uz dokumenta oriģinālu nav arī Dokumentu noformēšanas noteikumos. Līdz ar to atbilstoši Dokumentu juridiskā spēka likumam dokumentu var uzskatīt par parakstītu arī tad, ja nepieciešamie paraksti uz dokumenta ir tikai vienā vietā (tradicionāli tas ir dokumenta beigās uzreiz aiz dokumenta teksta). Apstāklis, ka dokuments sastāv no vairākām lapām, nemaina to, ka pēc savas būtības visas lapas kopā veido vienu vienotu dokumentu, uz kura izdarīts paraksts vienlīdz attiecas uz visu dokumentu kopumā (visām tā lapām). Salīdzinājumam, piemēram, arī tiesas spriedumi, kas nereti sastāv no vairākām lapām, netiek parakstīti katrā lapā, bet gan sprieduma beigu daļā pēdējā lapā.

Tāpat ne Dokumentu juridiskā spēka likums, ne arī Dokumentu noformēšanas noteikumi neprasa, lai gadījumā, ja dokumentu veido divas daļas, kāda no šīm daļām būtu cauršūta atsevišķi. Vēl jo vairāk, minēto normatīvo aktu normas vispār neprasa, lai dokumenta oriģināls noteikti būtu cauršūts. Savukārt nosacījumi par dokumenta atvasinājuma noformēšanu, kā jau minēts, nav jāpiemēro, izgatavojot oriģinālu. Turklāt Senāts vērš uzmanību, ka Dokumentu noformēšanas

noteikumi tiešā tekstā paredz, ka šajos noteikumos minētās prasības piemēro tiktāl, ciktāl citos normatīvajos aktos nav noteiktas īpašas prasības atsevišķu dokumentu veidu izstrādāšanai un noformēšanai (minēto noteikumu 3.punkts).

Balsu skaitīšanas protokols ir dokuments, kura noformēšanu regulē speciālās tiesību normas (Pašvaldības vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju likuma 31.pants, likuma „Par Centrālo vēlēšanu komisiju” 5.pants un 6.panta 3.punkts un Instrukcijas normas). Atbilstoši šīm normām, kā jau iepriekš norādīts, protokols ir uzskatāms par parakstītu tad, ja iecirkņa komisijas locekļi, kas piedalījušies balsu skaitīšanā, ir parakstījuši gan protokola pirmo daļu, gan protokola otro daļu. Tādējādi attiecībā uz balsu skaitīšanas protokolu, kas savā būtībā ir viens vienots dokuments, speciālās tiesību normas izvirza prasību, lai parakstīta tiktu katra daļa atsevišķi, proti, lai komisijas locekļu paraksti būtu gan protokola pirmajā daļā, gan protokola otrajā daļā, nevis tikai protokola kā vienota dokumenta beigās vienā vietā. Tomēr tas nenozīmē, ka gadījumā, ja katra no protokola daļām sastāv no vairākām lapām, komisijas locekļiem ir jāparaksta katra no šīm lapām. Prasība ir, lai tiktu parakstīta katra no protokola daļām, nevis katra no protokola daļas veidojošajām lapām.

Rezumējot Senāts atzīst, ka vēlēšanu iecirkņu balsu skaitīšanas protokoli ir uzskatāmi par pienācīgi parakstītiem un caursūtiem tad, ja tie iecirkņa komisijas locekļi, kas piedalījušies balsu skaitīšanā, ir parakstījuši gan protokola pirmo daļu, gan protokola otro daļu un abas protokola daļas ir caursūtas. Šādi noformētam protokolam nav pamata apšaubīt tā juridisko spēku. Tiesību normas neprasa, lai balsu skaitīšanas protokola pirmā daļa būtu parakstīta *katrā* tā lapā vai būtu atsevišķi caursūta.

[12] Ne pieteikumā tiesai, ne tiesas sēdē pieteicējs nav apstrīdējis to, ka iecirkņa komisiju balsu skaitīšanas protokoli ir noformēti tādējādi, ka ir parakstītas protokolu pirmās un otrās daļas pēdējās lapas un abas protokolu daļas ir kopā caursūtas. Procesa dalībnieku starpā nav arī strīda, ka vienam no pieteicēja norādītajiem protokoliem, proti, iecirkņa Nr. 23 protokolam, tomēr ir vispirms atsevišķi caursūta arī pirmā daļa. Pieteicējs tiesas sēdē arī iesniedza fotokopijas, kurās redzams, ka vēl atsevišķu iecirkņu balsu skaitīšanas protokoliem ir atsevišķi sašūta protokola pirmā daļa. Pieteicējs tiesas sēdē arī paskaidroja, ka bija atsevišķi protokoli, kuros vismaz iecirkņa komisijas priekšsēdētājs bija parakstījis protokola pirmās daļas katru lapu, un Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji to apstiprināja. Tiesas sēdē tika konstatēts, ka procesa dalībnieku starpā nav arī strīda par to, ka iecirkņa Nr. 777 protokolā nav viena komisijas locekļa paraksta, proti, ne pirmajā, ne otrajā protokola daļā nav komisijas locekles [pers.F] paraksta. Centrālā vēlēšanu komisija skaidrojusi, ka konkrētās personas paraksta nav, jo veselības problēmu (sliktas pašsajūtas) dēļ šī persona nepiedalījās balsu skaitīšanā un tāpēc arī neparakstīja protokolu.

[13] Izvērtējot minētos apstākļus, Senāts atzīst: tas, ka atsevišķos protokolos pirmā daļa ir caursūta atsevišķi un pēc tam caursūta kopā ar otro daļu, nenozīmē, ka tajos protokolos, kuros pirmā daļa nav atsevišķi caursūta, ir pieļauts protokola juridisko spēku ietekmējošs noformēšanas pārkāpums. Kā jau minēts, tiesību normas prasa, lai caursūtas būtu abas protokola daļas kopā. Līdz ar to svarīgi ir tieši tas, lai pirmā un otrā protokola daļa būtu caursūtas, tās savienojot kopā. Senāts arī nesaskata pamatu apšaubīt iecirkņa Nr. 777 balsu skaitīšanas protokola juridisko spēku tā

ienesla dēļ, ka tajā nav viena no iecirkņa komisijas locekļu parakstiem. Kā jau minēts, Instrukcija neprasa, lai protokolu parakstītu pilnīgi visi komisijas locekļi, kas komisijā iekļauti, to izveidojot. Instrukcija prasa, lai protokolu parakstītu visi tie, kas piedalījušies balsu skaitīšanā. Senāts par pašsaprotamu atzīst to, ka var būt situācijas, kad kāds no iecirkņa komisijas locekļiem nepiedalās balsu skaitīšanā, jo komisijas locekļi ir tikai cilvēki, kas vēlēšanu dienā var pēkšņi saslimt vai var rasties kādi citi iepriekš neparedzēti šķēršļi konkrētas personas dalībai balsu skaitīšanā. Konkrētajā gadījumā attiecīgo protokolu ir parakstījuši seši no septiņiem komisijas locekļiem, jo septītajai komisijas loceklei esot radušās veselības problēmas, kuru dēļ viņa balsu skaitīšanā nav piedalījusies. Lai arī lietā nav pierādījumu apstāklim, ka komisijas loceklei esot radušās veselības problēmas, tomēr Senātam jau iepriekš minēto iemeslu dēļ – pēkšņa pašsajūtas pasliktināšanās ir pilnīgi iespējama dzīves situācija –, kā arī tādēļ, ka nav neviena cita iemesla, kas liktu to apšaubīt, nav pamata neticēt komisijas paskaidrojumiem par šo apstākli.

[14] Senāts arī uzsver: tas vien, ka dokumenta noformējumā ir kādas nepilnības, nenozīmē, ka dokumentam nav juridiska spēka, jo ir iespējamās gan tādas nepilnības, kas ietekmē dokumenta juridisko spēku (piemēram, dokuments vispār nav parakstīts), gan tādas nepilnības, kas neatņem dokumentam juridisko spēku un nepadara to par prettiesisku (sal. *Senāta 2021.gada 31.augusta sprieduma lietā Nr. SKA-97/2021 (ECLI:LV:AT:2021:0831.A420125516.13.S) 10.punkts*). Kā jau minēts, atbilstoši Dokumentu juridiskā spēka likuma 4.panta normām paraksts ir obligāts dokumenta rekvizīts, bez kura dokumentam nav juridiska spēka (ja vien tiesību normas to tieši neparedz). Savukārt paraksta novietojums konkrētā vietā vai dokumenta cauršūšana likumā nav norādīta kā tāds apstāklis, kas pats par sevi ietekmē dokumenta juridisko spēku. Izskatāmajā lietā, kā jau minēts, procesa dalībnieku starpā nav strīda, ka balsu skaitīšanas protokoli ir parakstīti (parakstīta pirmās daļas pēdējā lapa un otrās daļas pēdējā lapa un abas daļas cauršūtas), strīds ir tikai par parakstu novietojuma pareizību. Līdz ar to, pat ja protokolos attiecībā uz to noformējumu – parakstu izvietojumu vai cauršūšanu – būtu konstatējami kādi trūkumi, tas pats par sevi vēl nenozīmētu, ka līdz ar to šiem dokumentiem nav juridiskā spēka.

Izskatāmajā gadījumā būtiski ir arī tas, ka pieteicējs nav norādījis, ka būtu nepareizi saskaitītas balsis vai ka balsu skaitīšanas protokolos atspoguļotie dati pēc būtības ir nepareizi. Šajā kontekstā Senāts atgādina judikatūrā jau atzīto, ka vēlēšanu rezultāti ir atceļami, ja ir pietiekami liela ticamība, ka konstatētie tiesību pārkāpumi ir ietekmējuši vēlēšanu rezultātu (deputātu vietu sadalījumu) (*Senāta 2005.gada 29.novembra sprieduma lietā Nr. SKA-468/2005 (A42245105) 14.punkts, 2006.gada 3.novembra sprieduma lietā Nr. SA-5/2006 12.punkts, 2014.gada 31.oktobra sprieduma lietā Nr. SA-5/2014 24.punkts*). Senāts nesaskata pamatu atkāpties no šīs judikatūras, jo gadījumā, ja vēlēšanu rezultāti tiktu atcelti katrā gadījumā, kad konstatēts kāds nebūtisks – vēlēšanu rezultātu saturu nekādi neietekmējošs – trūkums, būtu ļoti viegli apzināti kavēt vēlēšanu rezultātu apstiprināšanu un neierobežoti ilgi ievilkt tiesisko neskaidrību, kavējot likumdevēja un līdz ar to visas valsts efektīvu funkcionēšanu.

Vienlaikus lietā noskaidrotie apstākļi rāda, ka iecirkņa komisiju prakse attiecībā uz protokolu cauršūšanu nav konsekventa. Pieteicējs arī norādīja, ka prakse nav konsekventa arī tādā ziņā, ka atsevišķos iecirkņos komisijas priekšsēdētājs tomēr licis savu parakstu ne tikai protokola pirmās daļas beigu daļā, bet uz katras lapas.

Senāts piekrīt pieteicējam, ka prakses nekonsekvence būtu pēc iespējas izskaužama, jo var radīt neskaidrības, kāpēc protokolu noformēšanā ir atšķirīga pieeja. Tomēr Senāts arī piekrīt Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāves norādītajam, ka jebkurā procesā, kurā dokumentu noformēšanā ir iesaistīti simtiem un pat tūkstošiem cilvēku (ir aptuveni tūkstotis vēlēšanu iecirkņu un katrā no tiem pieci līdz septiņi iecirkņa komisijas locekļi), nav iespējams pilnībā izslēgt cilvēciskas kļūdas. Turklāt Senāts uzsver, ka vēlēšanu iecirkņu balsu skaitīšanas protokolu apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas iespējas mērķis ir novērst situāciju, ka vēlēšanu norisē, tostarp balsu skaitīšanā, ir pieļautas tādas kļūdas, kas var ietekmēt vēlēšanu rezultātu. Tāpēc apstākļi, ka balsu skaitīšanas protokola noformēšanā ir pieļauta kāda kļūda, pats par sevi nevar būt pamats vēlēšanu rezultātu atcelšanai un balsu pārskaitīšanai; vienmēr ir jānovērtē konstatētā trūkuma iespējamā ietekme uz vēlēšanu rezultātiem, tostarp datu par saskaitītajām balsīm pareizību.

[15] Minētais ņemams vērā, novērtējot arī tiesas sēdē konstatēto, ka atsevišķos protokolos ir pieļautas kļūdas lapu numurēšanā (procesa dalībnieki tiesas sēdē apliecināja, ka neapstrīd šo faktu). Proti, iecirkņa Nr. 777 balsu skaitīšanas protokolā apliecinājuma tekstā, kas uzlīmēts uz caursūšanā izmantoto auklu mezgla, ir kļūdaini norādīts sašūto lapu skaits (norādīts, ka sašūta 21 lappuse, lai arī faktiski sašūtajā dokumentā ir 26 lappuses), savukārt iecirkņa Nr. 948 protokolā attiecīgā apliecinājumā norādīts, ka caursūta 21 lapa, lai arī faktiski caursūtas ir 26 lapas.

Vienlaikus Senāts tiesas sēdē konstatēja, ka šīs kļūdas tiešām ir tikai numerācijas kļūdas, kas nekādi nav ietekmējušas protokolu saturu, proti, nav tā, ka kādā no protokoliem iztrūktu kāda tur norādāmā informācija (piemēram, nebūtu norādīts par kādu balsu sarakstu nodoto balsu skaits vai par kādu kandidātu nodoto balsu skaits). Arī pieteicējs nav norādījis, ka protokolos, kuros viņš konstatējis kļūdas lapu numerācijā, protokoliem trūktu kādas saturiskās daļas vai būtu norādīts kas lieks.

Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka attiecīgās kļūdas protokolu noformēšanā nav tādas, kas var ietekmēt šo protokolu juridisko spēku un līdz ar to arī – šo protokolu izmantošanu vēlēšanu rezultātu apstiprināšanā.

Analogs secinājums izdarāms arī attiecībā uz pieteicēja norādīto un Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvju nenoliegto apstākli, ka atsevišķos gadījumos iecirkņu komisijas kopā ar nododamajiem vēlēšanu materiāliem bija iesaiņojušas pirmo eksemplāru, bet atsevišķi nosūtījušas otro eksemplāru, kamēr citos gadījumos kopā ar vēlēšanu materiāliem tika iesaiņots otrais eksemplārs, bet atsevišķi nodots pirmais eksemplārs. Šī atšķirīgā pieeja, lai arī liecina par atsevišķām atšķirībām praksē, neliecina par pieļautu pārkāpumu, jo abi protokola eksemplāri ir vienādi, turklāt ne Saeimas vēlēšanu likums, ne Instrukcija nenoteic, kurš eksemplārs jāiesaiņo kopā ar vēlēšanu materiāliem un kurš jānodod atsevišķi. Gan Saeimas vēlēšanu likuma 36.pants, gan Instrukcijas 72. un 75.punkts noteic vien to, ka viens protokola eksemplārs jānodod, iesaiņots kopā ar vēlēšanu materiāliem, un viens – atsevišķi.

[16] Rezumējot minēto, Senāts atzīst, ka pieteicēja norādītie vēlēšanu iecirkņu balsu skaitīšanas protokoli ir parakstīti un caursūti atbilstoši Instrukcijas prasībām un tajos nav tādu trūkumu, kas liktu apšaubīt to juridisko spēku vai radītu šaubas par protokolos norādīto balsu skaitīšanas datu pareizību. Tādējādi nav apstiprinājušās pieteicēja bažas par to, ka viņa izvirzītie

iebildumi liecina, ka 14. Saeimas vēlēšanas nav noritējušas atbilstoši Latvijas Republikas Satversmes 6.panta prasībām (nav bijušas vispārīgas, vienlīdzīgas, tiešas, aizklātas un proporcionālas).

Senāts secina, ka pieteicēja bažas par balsu skaitīšanas protokolu juridisko spēku ietekmējošiem noformēšanas pārkāpumiem ir balstītas kļūdainā izpratnē, ka uz protokolu noformēšanu ir attiecināmas prasības, kas paredzētas dokumentu atvasinājumu (nevis oriģinālu) izgatavošanai. Savukārt attiecībā uz nepilnībām protokolu lapu numerācijā vai atsevišķām nekonsekvencēm protokolu noformēšanā un protokolu eksemplāru nodošanā norādāms: lai arī jāpiekrīt pieteicējam, ka dokumentu (un jo īpaši tik svarīgu dokumentu kā balsu skaitīšanas protokolu) noformēšanā jāpieliek maksimāla rūpība, tas vien, ka ir pieļautas kādas noformējuma kļūdas, nevar būt par iemeslu attiecīgos balsu skaitīšanas protokolus automātiski atzīt par nederīgiem un atceļamiem. Senāts atkārtoti uzsver, ka izšķiroši ir tieši tas, vai noformējuma nepilnības ir tādas, kas liek apšaubīt protokolā atspoguļoto balsu skaitīšanas datu patiesumu un izmantojamību.

II

[17] Pieteicējs citstarp norādījis arī uz to, ka 2022.gada 4.oktobrī Centrālās vēlēšanu komisijas rīcībā nebija visi 14. Saeimas vēlēšanu balsu skaitīšanas protokoli, līdz ar to pieteicējs iepazinās tikai ar daļu no protokoliem. Tāpat pieteicējs paudis bažas, vai likumā atvēlētais laiks, lai iepazītos ar balsu skaitīšanas protokoliem, ir pietiekams.

Kā izriet no Centrālās vēlēšanu komisijas paskaidrojumiem, atbilstoši Instrukcijas 75.punktam iecirkņa komisijas priekšsēdētājs nogādā attiecīgajai pašvaldības vēlēšanu komisijai iesaiņotos vēlēšanu materiālus, kā arī protokola neiesaiņoto eksemplāru ne vēlāk kā nākamajā darba dienā pēc balsu skaitīšanas pabeigšanas. Savukārt pašvaldības vēlēšanu komisija atbilstoši Instrukcijas 77.punktam vēlēšanu iecirkņu protokolus nogādā Centrālajā vēlēšanu komisijā ne vēlāk kā triju darba dienu laikā pēc to saņemšanas. Tādējādi ir objektīvi iespējams, ka 4.oktobrī (tas ir, trešajā dienā pēc vēlēšanu dienas) Centrālajā vēlēšanu komisijā varēja vēl nebūt saņemti visi balsu skaitīšanas protokoli, tāpēc tas, ka šajā datumā Centrālajā vēlēšanu komisijā vēl nebija visu protokolu, nav tiesību normu pārkāpums. Pieteicējs tiesas procesā to nav noliedzis.

Savukārt attiecībā uz pieteicēja bažām par to, vai likums vispārīgi paredz pietiekami ilgu laiku, lai deputāta amata kandidāti varētu iepazīties ar balsu skaitīšanas protokoliem un nepieciešamības gadījumā arī sagatavot apstrīdēšanas iesniegumu, Senāts norāda, ka Saeimas vēlēšanu likumā paredzētie termiņi dažāda veida darbībām laikā līdz jaunievēlētās Saeimas sanāksšanai ir vērsti uz to, lai līdz Latvijas Republikas Satversmes 12.pantā paredzētajam jaunievēlētās Saeimas pilnvaru sākumam jau būtu atrisināti visi strīdi, kas var rasties saistībā ar vēlēšanu norisi un vēlēšanu rezultātu tiesiskumu. Šāda kārtība izvēlēta, lai neieilgtu neskaidrība par vēlēšanu rezultātiem un netiktu kavēta valsts konstitucionālā orgāna – Saeimas – funkcionēšana. Kā Senāts jau iepriekš norādījis savā judikatūrā, šāda kārtība atbilst arī starptautiskajiem standartiem, un arī Eiropas Komisija par demokrātiju caur tiesībām (Venēcijas komisija) ir norādījusi, ka gari termiņi radītu pamatu nenoteiktībai par vēlēšanu rezultātu pareizību un tiesiskumu un traucētu demokrātijas funkcionēšanai (*Senāta 2018.gada 31.oktobra sprieduma*

lietā Nr. SA-3/2018 29.punkts). Līdz ar to, lai arī nav noliedzams, ka īsie un striktie termiņi var apgrūtināt iespēju katram deputāta kandidātam pašrocīgi apskatīties ikvienu no vēlēšanu iecirkņu balsu skaitīšanas protokoliem, Senāta ieskatā šāds apgrūtinājums ir samērīgs ar visas sabiedrības interesi uz pēc iespējas efektīvāku Saeimas vēlēšanu rezultātu pārbaudes procesu un jaunievēlētās Saeimas darba uzsākšanu. Šajā sakarā ņemams arī vērā, ka deputāta kandidāta iespējas iepazīties ar balsu skaitīšanas protokoliem ir tikai viens no instrumentiem vēlēšanu norises tiesiskuma nodrošināšanā. Piemēram, gan vēlēšanu norisi, gan balsu skaitīšanu, gan balsu skaitīšanas protokolu izgatavošanu novēro arī klātesošie novērotāji (tostarp kandidējošo politisko partiju vai partiju apvienību pārstāvji). Tāpat arī viena kandidātu saraksta deputāti, kas savstarpēji uzticas viens otram, var kopīgi savstarpēji vienoties, kurš iepazīstas ar kuru iecirkņu balsu skaitīšanas protokoliem, tādējādi optimizējot iepazīšanos ar balsu skaitīšanas protokoliem.

Ievērojot minēto, Senāts nesaskata, ka pieteicēja apsvērumi par salīdzinoši īso laiku, kāds dots, lai izmantotu iespēju iepazīties ar balsu skaitīšanas protokoliem, var būt par pamatu iecirkņu balsu skaitīšanas protokolu atcelšanai un balsu pārskaitīšanai.

III

[18] Pieteicējs arī norādījis, ka Centrālās vēlēšanu komisijas sēdē, kurā tika izskatīts pieteicēja iesniegums un kura tika rīkota attālināti videokonferences režīmā, vairāki no komisijas locekļiem neieslēdza videokameras un līdz ar to pieteicējam nebija iespēju pārliecināties par viņu identitāti.

Saistībā ar šo argumentu Senāts visupirms atzīst, ka norādītais apstāklis acīmredzami nav tāds, kas var liecināt par iespējamām kļūdām balsu skaitīšanā vai iecirkņa komisiju balsu skaitīšanas protokolu noformēšanā. Līdz ar to šis arguments pats par sevi nevar novest pie secinājuma, ka vēlēšanu norisē konkrētajā gadījumā pieļauta tāda kļūda, kas objektīvi varēja ietekmēt vēlēšanu rezultātus. Tātad šāds apstāklis nevar novest pie vēlēšanu iecirkņu komisiju lēmumu par balsu skaitīšanas protokolu rezultātu apstiprināšanu atcelšanas, kā arī nevar būt pamats, lai tiesa uzdotu pārskaitīt vēlēšanu iecirkņu nodotās vēlēšanu zīmes par 7.sarakstu.

[19] Tomēr vienlaikus Senāts piekrīt pieteicējam, ka Centrālās vēlēšanu komisijas locekļu rīcība, attālināti notiekošas sēdes laikā neieslēdzot videokameru, lai arī nav tāds pārkāpums, kas var ietekmēt vēlēšanu rezultātu, ir nepieņemama un neapšaubāmi ir procesuāls pārkāpums. Minētais pamatojams ar turpmāk norādīto.

[20] Atbilstoši Centrālās vēlēšanu komisijas tīmekļvietnē pieejamai informācijai komisijas locekļi ir Kristīne Bērziņa (priekšsēdētāja), Sigords Stradiņš (priekšsēdētājas vietnieks), Rītvards Eglājs (komisijas sekretārs), Edgars Baldunčiks, Sofija Grīnvalde, Dzintra Kušņa, Aleksandrs Maļcevs, Marika Senkāne un Valdis Verners.

Pēc iepazīšanās ar Centrālās vēlēšanu komisijas 2022.gada 7.oktobra sēdes ierakstu Senāts konstatē, ka sēdes sākumā no komisijas locekļiem videokamera bija ieslēgta tikai komisijas priekšsēdētājai Kristīnei Bērziņai. Sēdes gaitā savu videokameru ik pa laikam ieslēdza arī Rītvards Eglājs. Savukārt pārējie komisijas locekļi sēdē piedalījās ar izslēgtu videokameru (redzams tikai

melns ekrāns ar uzrakstu – komisijas locekļiem Sigordam Stradiņam, Edgaram Baldunčikam, Sofijai Grīnvaldei un Marikai Senkānei vārds un uzvārds, un vēl divi „lodziņi” ar vārdiem bez uzvārda – Valdis un Aleksandrs, kas, iespējams, norāda uz Valdi Verneru un Aleksandru Maļcevu). Komisijas priekšsēdētāja sēdes sākumā, pārliecinoties par to, kuri komisijas locekļi piedalās sēdē, no komisijas locekļiem saņēma mutisku vai rakstisku apliecinājumu par dalību sēdē, tomēr šie apliecinājumi tika sniegti ar izslēgtu videokameru. Vienlaikus sēdē netika fiksēts, ka komisijas locekļiem būtu, piemēram, pēkšņas tehniskas problēmas ieslēgt videokameru. Vienīgi komisijas locekle Sofija Grīnvalde sēdes gaitā sniedza informāciju, ka izvēlējusies sēdē piedalīties ar izslēgtu videokameru, jo jūtas nevesela. Balsošanas par lēmumu Nr. 93 laikā mikrofonu ieslēdza un mutiski nobalsoja Kristīne Bērziņa, Sigords Stradiņš, Ritvars Eglājs, Edgars Baldunčiks, Sofija Grīnvalde, Marika Senkāne un Valdis Verners. Attiecībā uz Aleksandru Maļcevu komisijas priekšsēdētāja informēja, ka viņš rakstveidā norādījis, ka balsojumā atturas.

Tādējādi patiesībai atbilst pieteicēja norādītais, ka lielākā daļa komisijas locekļu sēdē piedalījās ar izslēgtām videokamerām, proti, pieteicējam sēdes laikā šie komisijas locekļi nebija redzami (tikai atsevišķos brīžos dzirdami).

[21] Atbilstoši likumam „Par Centrālo vēlēšanu komisiju” Centrālā vēlēšanu komisija ir koleģiāla valsts institūcija, kuras sastāvā ir deviņi locekļi (1. un 2.pants). Centrālās vēlēšanu komisijas kompetencē esošo jautājumu izskatīšanai un lēmumu pieņemšanai tiek organizētas komisijas sēdes, kuras sasauc Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs (17.panta pirmā daļa). Komisijas priekšsēdētājs arī ir atbildīgs par to, lai komisijas locekļiem būtu nodrošināta iespēja laikus iepazīties ar sēdes darba kārtību un sēdē izskatāmajiem materiāliem (18.panta pirmās daļas 1.punkts). Savukārt ikkatram Centrālās vēlēšanu komisijas loceklim ir pienākums piedalīties sēdē izskatāmo jautājumu apspriešanā (19.panta trešās daļas 1.punkts). Lēmumus Centrālā vēlēšanu komisija pieņem, atklāti balsojot, un lēmums ir pieņemts, ja par to nobalso vismaz pieci komisijas locekļi (17.panta trešā daļa).

Izvērtējis minētās likuma „Par Centrālo vēlēšanu komisiju” normas, Senāts atzīst, ka no tām izriet Centrālās vēlēšanu komisijas pienākums lietu izskatīšanā ievērot koleģiālas izskatīšanas principu.

Tas nozīmē, ka katram no komisijas locekļiem ir pienākums pilnvērtīgi piedalīties komisijas sēdēs (neatkarīgi no tā, vai sēde notiek klātienē vai attālināti), iepazīties ar sēdē izskatāmo jautājumu materiāliem, uzklaut sēdē izskanējušos argumentus un piedalīties lēmuma pieņemšanā. Tikai tā ir iespējams nodrošināt, ka notiek pilnvērtīga koleģiāla izskatīšana un lēmums tiek pieņemts koleģiāli. Šajā sakarā Senāts arī uzsver, ka koleģiāla lietas izskatīšana nevar aprobežoties tikai ar to, ka visi komisijas locekļi balso par to, kādu lēmumu konkrētā jautājumā pieņemt. Komisijas locekļiem ir ne tikai pilnvērtīgi jāiesaistās balsošanā, bet arī lietas izskatīšanā līdz balsošanai, jo tikai tāds komisijas loceklis, kurš ir uzklaut sēdē izskanējušos argumentus, var pieņemt izsvērtu lēmumu.

Senāta ieskatā koleģiālas izskatīšanas princips ir pilnībā nodrošināts vienīgi tad, ja procesa dalībniekiem ir iespējams pārliecināties par to, ka lietas izskatīšanas sēdē pilnvērtīgi piedalās visi konkrētās sēdes kvorumu veidojošie komisijas locekļi. Šāda prasība, lai arī nav tiesību normās tieši

tekstā ierakstīta, loģiski izriet no apstākļa, ka konkrēts jautājums tiek skatīts sēdē, nevis rakstveida procesā.

Minētais nozīmē, ka tajos gadījumos, kad komisija izskata privātpersonas, kas aizsargā savas subjektīvās tiesības, apstrīdēšanas iesniegumu (kā tas ir arī gadījumos, kad deputāta amata kandidāts apstrīd vēlēšanu iecirkņa lēmumus par balsu skaitīšanas rezultātu apstiprināšanu), šai privātpersonai ir tiesības sagaidīt, ka koleģiālas izskatīšanas princips būs pienācīgi īstenots un visi komisijas locekļi pilnvērtīgi iesaistīties lietas izskatīšanā. Apstāklis, ka attālināti notiekošā komisijas sēdē kāds no komisijas locekļiem, kas piedalās šajā sēdē, procesa dalībniekam nav redzams, liedz procesa dalībniekam pilnvērtīgu iespēju pārliecināties, ka konkrētais komisijas loceklis tiešām piedalās sēdē (ir „ekrāna otrā pusē”), tiešām klausās sēdē notiekošo un iedziļinās lietas apstākļos. Šāda situācija var radīt iesnieguma iesniedzējam šaubas par to, vai lietas izskatīšanā ir pienācīgi ievērots koleģiālas izskatīšanas princips. Savukārt apstāklis, ka komisijas sēde tiek protokolēta un protokolā tiek norādīts, kuri komisijas locekļi ir piedalījušies sēdē un kā balsojuši, nevar pilnībā noņemt šādu šaubu ēnu, jo nav iespējams pārliecināties, ka komisijas locekļi ir tiešām klausījušies sēdē izskanējušos paskaidrojumus.

Līdz ar to Senāts uzskata, ka šāda Centrālās vēlēšanu komisijas locekļu rīcība ir nekorekta no tiesību normās paredzētā koleģiālas izskatīšanas principa viedokļa. Turklāt Senāts norāda, ka šāda rīcība ir nepieņemama arī no cieņpilnas attieksmes viedokļa, kāda atbilstoši labas pārvaldības principam neapšaubāmi ir jānodrošina ikvienam publiskās varas īstenotājam, kurš sēdē izskata privātpersonas iesniegumu. Komisijas loceklis, kas šādā sēdē neieslēdz savu videokameru, izrāda necieņu iesnieguma iesniedzējam. Šajā sakarā Senāts arī ņem vērā, ka Latvijas un Eiropas kultūrtelpā komunikācija starp cilvēkiem vispārīgi notiek ar atklātu seju (mūsu valstī nav raksturīga saziņa, aizklājot seju, ja vien nav kādu īpašu apstākļu). Ja Centrālās vēlēšanu komisijas sēde būtu notikusi klātienē, nav iedomājams, ka komisijas locekļi sēdētu ar aizsegtām sejām (ja vien nebūtu kādi īpaši apstākļi, kā tas bija, piemēram, pandēmijas laikā, kad tika valkātas medicīniskās sejas maskas). Savukārt attālināta sēde aizstāj klātienē sēdi tikai komunikācijas formas ziņā, proti, saziņa notiek nevis klātienē, bet attālināti videokonferences režīmā.

[22] Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka Centrālā vēlēšanu komisija lēmuma Nr. 93 pieņemšanas procesā ir pieļāvusi procesuālu pārkāpumu, jo nav nodrošinājusi pilnvērtīgu lietas koleģiālas izskatīšanas principa ievērošanu.

Vienlaikus Senāts konstatē: lai arī videokameru neieslēgšana sēdes laikā varēja pieteicējam radīt šaubas par to, cik pilnvērtīgi komisijas locekļi piedalās sēdē izskanējušo paskaidrojumu uzklaušanās, tomēr Centrālās vēlēšanu komisijas sēdes protokolā atspoguļotā sēdes norise, komisijas locekļu atsaukšanās par dalību sēdē un balsošana ļauj pieņemt, ka koleģiālas izskatīšanas princips nav pārkāpts tādā mērā, lai atzītu, ka Centrālā vēlēšanu komisija lēmumu Nr. 93 faktiski vispār nav pieņēmusi. Konkrētajā gadījumā arī konstatējams, ka minētais trūkums Centrālās vēlēšanu komisijas sēdes norisē nav novedis pie tā, ka tā rezultātā pieņemts kļūdainis lēmums. Senāts, izvērtējot pieteicēja iebildumus saistībā ar balsu skaitīšanas protokolliem, jau atzina, ka šie iebildumi neliecina par tādiem pārkāpumiem, kas varētu būt pamats pieteicēja prasījumu apmierināšanai – lēmumu par balsu skaitīšanas protokolu rezultātu apstiprināšanu atcelšanai un

balsu pārskaitīšanai. Tādējādi lēmuma Nr. 93 rezultāts – pieteikuma apstrīdēšanas iesnieguma noraidīšana – pēc būtības ir pareizs.

Turklāt izskatāmajā gadījumā no pieteikuma ir skaidri redzams, ka pieteicēja mērķis ir nevis lēmuma Nr. 93 atcelšana pati par sevi, bet gan 14. Saeimas vēlēšanu iecirkņu komisiju lēmumu par balsu skaitīšanas protokolu rezultātu apstiprināšanu atcelšana un vēlēšanu iecirkņu nodoto vēlēšanu zīmju par 7.sarakstu pārskaitīšanas panākšana. Proti, pieteikums būtībā ir par vēlēšanu rezultātu tiesiskumu – par to, vai ir pamats ņemt vērā iecirkņu komisiju apstiprinātos balsu skaitīšanas rezultātus. Tieši šā iemesla dēļ uz attiecīgo pieteikumu arī ir attiecināma Saeimas vēlēšanu likuma 35.¹ un 54.pantā paredzētā īpašā pārsūdzēšanas un lietas izskatīšanas kārtība, kas nozīmē, ka tiesai šajā lietā lēmums Nr. 93 ir jāaplūko kopsakarā ar balsu skaitīšanas protokolu tiesiskumu un to, vai ir objektīvs pamats atcelt iecirkņa komisiju apstiprinātos balsu skaitīšanas protokolus un uzdot veikt balsu pārskaitīšanu.

[23] Pieteicēja pieteikums, kā jau minēts, būtu apmierināms tad, ja tiesas procesa gaitā apstiprinātos tādi pieteicēja norādīti vēlēšanu norises pārkāpumi, kas būtu atzīstami par vēlēšanu rezultātus ietekmējošiem. Tomēr konkrētajā gadījumā nav konstatējams, ka pieteicēja iebildumi liecina par šāda veida pārkāpumiem vēlēšanu norisē. Tas, ka Centrālā vēlēšanu komisija ir pieļāvusi procesuālu pārkāpumu apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanas procesā, to nevar mainīt, proti, nevar padarīt par pretiesiskiem balsu skaitīšanas protokolus vai lēmumus par balsu skaitīšanas protokolu rezultātu apstiprināšanu.

IV

[24] Rezumējot minēto, Senāts atzīst, ka pieteicēja pieteikums ir noraidāms.

Savukārt Centrālās vēlēšanu komisijas uzmanība vēršama uz to, ka komisijai kā publiskās varas īstenotājam, kas citstarp izskata arī privātpersonu iesniegumus, komisijas sēdēs, kurās tiek uzklautas privātpersonas, jā rūpējas par to, lai tiktu pilnvērtīgi nodrošināts koleģiālas izskatīšanas princips un cieņpilna attieksme pret procesa dalībniekiem.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.pantu un Saeimas vēlēšanu likuma 54.panta pirmo un sesto daļu, Senāts

nosprieda

noraidīt [pers.A] pieteikumu par Centrālās vēlēšanu komisijas 2022.gada 7.oktobra lēmuma Nr. 93 atcelšanu (tādējādi atceļot arī visu vai konkrētu vēlēšanu iecirkņu komisiju lēmumus par balsu skaitīšanas protokolu rezultātu apstiprināšanu) un pienākuma uzlikšanu Centrālajai vēlēšanu komisijai nodrošināt vēlēšanu iecirkņu nodoto vēlēšanu zīmju par 7.sarakstu („Saskaņa” sociāldemokrātiskā partija) pārskaitīšanu.

Spriedums nav pārsūdzams.

I. Višķere

Dz. Amerika

A. Kovaļevska